

Sygn. akt II Ca 61/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 grudnia 2015 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Agnieszka Bednarek - Moraś
Sędziowie:	SO Małgorzata Grzesik (spr.) SO Robert Bury
Protokolant:	Mariusz Toczek

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 grudnia 2015 roku w S.

sprawy z powództwa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w W.

przeciwko G. J.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez powoda od wyroku Sądu Rejonowego w Gryfinie

z dnia 7 listopada 2014 roku, sygn. akt I C 584/14

uchyla zaskarżony wyrok w punkcie II. i odrzuca pozew w tym zakresie.

SSO Małgorzata Grzesik SSO Agnieszka Bednarek – Moraś SSO Robert Bury

Sygn. akt II Ca 61/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 listopada 2014 r. Sąd Rejonowy w Gryfinie zasądził od pozwanego G. J. na rzecz powoda Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w W. kwotę 36,52 zł (punkt I.), a w pozostałym zakresie powództwo oddalił (punkt II.).

Powyższe orzeczenie Sąd Rejonowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

Komornik Sądowy G. J. występował do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych między innymi w sprawach Km 976/09, 61/10, 19/09, (...), (...), 466/09, (...), (...), (...), 971/09, 960/09, 980/09, 396/12, 492/10, (...) o udzielenie informacji z bazy danych ZUS na temat dłużników w wymienionych sprawach. W sprawie Km 396/12 G. J. w dniu 14 lutego 2012 r. uiścił całą opłatę za udzielenie informacji w kwocie 37,09 zł zgodnie z rachunkiem nr (...) z dnia 6 lutego 2012 r. W sprawie Km 466/09 G. J. nie uiścił należnej opłaty za udzielenie informacji mimo prawidłowego doręczenia rachunku. Zaś w sprawie Km 1199/12 uiścił opłatę niższą niż należna o kwotę 1,59 zł. W pozostałych sprawach komornik nie

uiścił należnych opłat w części dotyczącej udzielenia informacji w zakresie szerszym niż żądany to jest informacji z bazy danych ZUS o płatnikach składek dłużników egzekwowanych.

Zdaniem Sądu Rejonowego powództwo oparte na treści art. 2 ust. 5 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji w zw. z art. 50 ust. 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 16 stycznia 2003 r. w sprawie wysokości opłaty pobieranej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych za udzielenie informacji komornikom oraz trybu jej pobierania, jest w części zasadne. Pozwany uznał roszczenie w części, w której opłat istotnie nie uiścił, zanegował zarazem prawo naliczania przez powoda odsetek i praktykę powoda polegającą na udzielaniu informacji w zakresie nie objętym zapytaniem. Jednocześnie wskazał, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych do momentu wprowadzenia w 2011 r. formularza (...) uniemożliwił skuteczne złożenie wniosku o udzielenie danych dotyczących dłużnika, z ograniczeniem informacji do osoby tegoż i ewidencji składek. W ocenie Sądu Rejonowego powództwo w zakresie w jakim powód dochodzi należności za udzielenie danych z kont płatnika nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd podkreślił, że ustawodawca w 4 pkt 7 definiuje, co winno być ewidencjonowane na koncie ubezpieczonego - to jest składki oraz informacje dotyczące przebiegu ubezpieczeń danego ubezpieczonego. Jednocześnie § 2 cytowanego rozporządzenia wskazuje, że do wniosku komornika o udzielenie informacji należy dołączyć dowód uiszczenia opłaty. Sąd stwierdził, że skoro komornik składając wniosek o udzielenie informacji dotyczącej dłużnika uiszcza jedynie opłatę w wysokości należnej za uzyskanie informacji li tylko z konta ubezpieczonego, brak było podstaw do nie znajdującego oparcia we wniosku udzielania informacji również z konta płatnika. W razie sprzeczności pomiędzy treścią wniosku a uiszczoną opłatą, organ rentowy winien wątpliwości te rozwiać przed udzieleniem informacji. Sąd Rejonowy wskazał, iż praktyka organu rentowego, który w tym zakresie realizuje funkcje Państwa w zakresie zabezpieczenia rentowego, polegająca na udzielaniu informacji w zakresie szerszym niż opłacony wniosek, przy jednoczesnym ograniczeniu możliwości podmiotu trzeciego do określenia jakiej informacji żąda, jako sprzeczna z art. 2 Konstytucji nie może zyskać ochrony. Zdaniem Sądu I instancji nie może bowiem żądać ochrony podmiot realizujący zadania Państwa, który nie wykonuje swego obowiązku w zakresie należytego sprawdzenia wykonania przez komornika wynikającego z § 2 rozporządzenia obowiązku uiszczenia opłaty od wniosku wraz ze złożeniem wniosku, jednocześnie utrudniając sformułowanie wniosku poprzez konstrukcję formularza uniemożliwiająca ograniczenie żądanych informacji, przez co wysokość uiszczanej wraz ze złożeniem wniosku opłaty jest jedynym sposobem przekazania ZUS tego z ilu kont komornik chce udzielenia informacji. Odnośnie roszczenia odsetkowego Sąd Rejonowy wskazał, że słusznie komornik wskazuje, iż nie ma ono podstaw prawnych. Stosunek pomiędzy komornikiem a organem rentowym w zakresie udzielenia informacji z baz danych ZUS nie jest stosunkiem zobowiązaniowym, tylko publicznoprawnym, w którym dochodzi do przekazania informacji pomiędzy dwoma podmiotami realizującymi zadania państwa w zakresie ubezpieczenia społecznego i stosowania przymusu w celu wyegzekwowania orzeczeń sądów. Udzielenie informacji stanowi realizację obowiązku ustawowego, a uiszczana opłata bilansuje koszty udzielenia informacji. Tym samym pomiędzy Zakładem Ubezpieczeń Społecznych a komornikiem nie zachodzi relacja wierzyciel – dłużnik i tym samym nie ma podstaw do naliczania odsetek na podstawie art. 481 k.c., który reguluje skutki opóźnienia w spełnieniu zobowiązania pieniężnego. Również regulacja rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 16 stycznia 2003 r. w sprawie wysokości opłaty pobieranej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych za udzielenie informacji komornikom oraz trybu jej pobierania wskazuje, iż brak jest podstaw do naliczania odsetek w razie nieuiszczenia opłaty w terminie. Ustawodawca nie przewidział w nim bowiem pobierania odsetek.

Sąd stwierdził, że skoro zatem ZUS zaniechał wykonania swego ustawowego obowiązku w zakresie kontroli formalnej wniosku o udzielenie informacji, to fakt ten nie może stanowić podstawy do obciążania podmiotu występującego o udzielenie informacji kosztami innymi niż przewidziane w rozporządzeniu, które nie przewiduje pobierania odsetek od opóźnionej płatności. Wobec tego, że pozwany, który żadnych kosztów procesu nie poniósł, uległ jedynie w nieznacznym zakresie Sąd Rejonowy nie orzekał o kosztach procesu kierując się dyspozycją art. 100 zd. 2 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód, zaskarżając go w części dotyczącej punktu II. Skarżący orzeczeniu temu zarzucił naruszenie prawa materialnego, a mianowicie:

1. art. 4 pkt. 7 i 8, art. 40, art. 40a, art. 45 i art. 50 ust. 3 i 10 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 16 stycznia 2003 r. w sprawie wysokości opłaty pobieranej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych za udzielenie informacji komornikom sądowym oraz trybu jej pobierania poprzez błędną interpretację i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że wniosek składany przez komornika dotyczył informacji znajdujących się tylko na koncie ubezpieczonego w związku z czym należała się organowi jedynie pojedyncza opłata podczas, gdy prawidłowa interpretacja prowadzi do wniosku, że informacje te znajdowały się na koncie ubezpieczonego i na koncie płatników w związku z czym należna był opłata od każdego z kont;

2. art. 481 k.c. poprzez błędną interpretację i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że w zakresie udzielania informacji z baz danych ZUS między komornikiem, a organem rentowym nawiązuje się jedynie stosunek publicznoprawny, nie ma zatem podstaw do naliczania odsetek, podczas gdy z chwilą wystawienia rachunku nawiązuje się między ww. podmiotami stosunek zobowiązaniowy rodzący prawo do naliczania odsetek spowodowanych opóźnieniem w spełnieniu zobowiązania pieniężnego;

3. art. 2 ust. 9 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji poprzez błędną interpretację i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że opłata powinna być załączona do wniosku o udzielenie informacji, podczas gdy prawidłowa interpretacja tego przepisu prowadzi do wniosku przeciwnego.

Wskazując na powyższe zarzuty powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części dotyczącej pkt. II rozstrzygnięcia poprzez uwzględnienie powództwa; zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego za I i II instancję według norm przepisanych; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Rejonowy w Gryfinie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda w granicach zaskarżenia skutkowałą uchyleniem zaskarżonego wyroku w punkcie II. i odrzuceniem w tej części pozwu.

Przeprowadzając kontrolę instancyjną zaskarżonego orzeczenia Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, iż w rozpatrywanej sprawie zachodzi podstawa uzasadniająca odrzucenie pozwu z powodu niedopuszczalności drogi sądowej.

Z przepisu art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. wynika, że sąd odrzuci pozew jeżeli droga sądowa jest niedopuszczalna.

W rozpatrywanej sprawie powód dochodził należności z tytułu opłat za udostępnienie danych na zapytanie Komornika Sądowego o udzielenie informacji dotyczących dłużników z bazy danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Mając na względzie taki rodzaj należności Sąd orzekający zwraca uwagę na pogląd Sądu Najwyższy wyrażony w uchwale z dnia 21 października 2015 r. (III CZP 66/15, Biul.SN 2015/10/8), w myśl którego niedopuszczalna jest droga sądowa w sprawie z powództwa spółdzielni mieszkaniowej przeciwko komornikowi sądowemu o zasądzenie opłaty za udzielenie mu na podstawie art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r., poz. 790) informacji niezbędnych do prawidłowego prowadzenia postępowania egzekucyjnego.

Zatem zgodnie z tym stanowiskiem w sprawie przeciwko komornikowi sądowemu z powództwa podmiotu obowiązanego w trybie art. 2 ust. 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (t.j. Dz.U. z 2006 r. Nr 167, poz. 1191 ze zm.) na pisemne żądanie komornika do udzielenia mu informacji niezbędnych do prawidłowego wykonania czynności wchodzących w zakres jego ustawowych zadań - o zasądzenie opłat za udzielenie tych informacji droga sądowa jest niedopuszczalna. Taka sprawa nie ma bowiem charakteru sprawy cywilnej w rozumieniu art. 1 k.p.c.

Po pierwsze stosunek nadrzędności komornika wynika z jego statusu, jako funkcjonariusza publicznego (art. 1 ww. ustawy), a ponadto wynika z samej istoty działania komornika jako organu władzy publicznej powołanego do przymusowego egzekwowania tytułów wykonawczych. Po drugie publicznoprawny charakter stosunku powstałego na tle prawa komornika do żądania informacji niezbędnych do prawidłowego wykonania czynności wchodzących w zakres jego ustawowych zadań oraz opowiadający temu obowiązek ich udzielenia przez odpowiednie podmioty wynika z art. 762 § 1 k.p.c., zgodnie z którym za nieuzasadnioną odmowę udzielenia takiej informacji albo za udzielenie świadomie informacji fałszywych osoba odpowiedzialna może być ukarana przez komornika grzywną.

Dlatego też omawiana relacja prawna nie ma cech właściwych dla równorzędnych podmiotów, gdyż dominuje tu stosunek nadrzędności organu egzekucyjnego i odpowiadający mu stosunek podporządkowania podmiotów zobowiązanych do udzielania informacji organowi egzekucyjnemu. W konsekwencji nie jest dopuszczalna droga sądowa dla dochodzenia od komornika sądowego opłat za udzielanie informacji w odrębnym procesie.

Ponadto na przeszkodzie dochodzenia takich należności w odrębnym procesie stoi zasada koncentracji (unifikacji) kosztów, zgodnie z którą powinny być one definitywnie rozliczane w postępowaniu, w którym zostały poniesione (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 września 2005 r., V CK 139/05).

Mając zatem na względzie, iż przedmiot rozpatrywanej sprawy, dotyczący należności z tytułu opłat za udostępnienie danych, nie zalicza się do spraw cywilnych w rozumieniu art. 1 k.p.c. i tym samym droga sądowa jest niedopuszczalna – należy przyjąć, że zaistniała podstawa do odrzucenia pozwu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w W..

Z art. 379 pkt 1 k.p.c. wynika, iż nieważność postępowania zachodzi jeżeli droga sądowa była niedopuszczalna.

Zgodnie z art. 386 § 3 k.p.c. jeżeli pozew ulega odrzuceniu albo zachodzi podstawa do umorzenia postępowania, sąd drugiej instancji uchyla wyrok oraz odrzuca pozew lub umarza postępowanie.

Jednocześnie Sąd Okręgowy w oparciu o przepis art. 378 § 1 k.p.c. mając na uwadze granice apelacji obejmujące punkt II. wyroku Sądu I instancji i występującą w tej części nieważność postępowania - stwierdza że uchylona mogła zostać jedynie ta część orzeczenia i odpowiednio odrzucona ta część pozwu, która dotyczyła tego rozstrzygnięcia. Skoro zaś w pozostałej części wyrok Sądu Rejonowego nie został zaskarżony to tym samym odpadła podstawa do ingerencji przez Sąd Odwoławczy w tę część rozstrzygnięcia.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 3 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok w punkcie II. i odrzucił pozew w tym zakresie.

SSO Małgorzata Grzesik SSO Agnieszka Bednarek-Moraś SSO Robert Bury